

JUBILARNI 10. SIMPOZIJ PROFESORA TEOLOGIJE: ODGOJ ZA CRKVU – ALI KAKVU?

Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu održan je od 10. do 12. travnja 1985. uobičajeni godišnji simpozij profesora teologije. Okupilo se šezdesetak teologa iz bogoslovnih učilišta u Đakovu, Makarskoj, Rijeci, Sarajevu i Zagrebu. Tema simpozija je glasila „Odgoj za Crkvu – ali kakvu?“.

U *pozdravnom* je govoru *dekan* Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu *dr. Bonaventura Duda* istaknuo mali jubilej tog skupa: 10 godina ustrajnog okupljanja u uskrsnom tjednu, koje je bilo označeno stalnim nastojanjem „oko produblivanja poruke Koncila“.

Uvodeći sudionike u rad stalni je tajnik simpozija *dr. Tomislav Ivančić* posebno istaknuo glavni vid odabrane teme: za „*kakvu* Crkvu“ treba odgajati vjernike.

Okvir i temelj postavljenoj temi dao je *dr. Nikola Dogan* uvodnim izlaganjem „*Modeli Crkve u ekleziologiji*“. Pošao je od fenomena čovjeka kao kulturološkog bića, kojemu Crkva u okviru njegove kulture saopćava poruku Isusa Krista. Tako su se onda tokom povijesti oblikovali različiti modeli Crkve: Crkva kao institucija; kao mistično zajedništvo; kao sakrament; kao navjestiteljica; Crkva u službi čovjeka. Prilikom stvaranja novog modela Crkve treba ispuniti slijedeće kriterije: taj model mora biti utemeljen u Bibliji i u kršćanskoj tradiciji; imati sposobnost stvaranja zajedništva, nositi u sebi kršćanske vrednote vjere, ufanja i ljubavi; izražavati religiozno iskustvo suvremenog čovjeka; biti plod suvremene teologije i koristiti kontekst suvremene kulture.

U podne je u sjemenišnoj kapeli veliki kancelar Fakulteta Franjo *kardinal Kuharić* sa sudionicima simpozija slavio *sv. misu*. U propovijedi je istaknuo da je središnji dokument Koncila upravo dogmatska konstitucija o Crkvi „*Lumen gentium*“, u čijem svjetlu treba gledati cjelokupnu njegovu poruku. Kardinal je posebno upozorio na potrebu jedinstva cijele Crkve u duhu teologije svetog Pavla: Milosni su darovi različiti, ali je Duh isti. Različite su i službe, ali je isti Gospodin... Udovi su mnogi, a jedno je tijelo... Vi ste tijelo Kristovo a pojedinci su udovi.

Rad simpozija nastavljen je popodne predavanjem *dr. Vjekoslava Bajsića*. On je pod vidom sociologije i psihologije razmotrio „*Mogućnosti Crkve unutar ljudske međusobnosti*“. Čovjeka valja uvažiti kao strukturirano biće i pod tim vidom Crkva kao složenu međusobnost. Crkva kao grupa podliježe zakonitostima grupe:

grupa je prema sebi nekritička, ne dopušta nutarnju diskusiju, zavarava se, prema vani je zatvorena i agresivna. Osnovni problem predavač vidi u pitanju: što bi se u grupi moralo promijeniti da bi ona postala konformna Evanđelju, tj. da bi se grupa brinula za pojedinca? Ako se želi nešto obnavljati i mijenjati, treba tu stvarnost najprije istražiti. U neuvažavanju toga vidi profesor Bajsić uzrok da su nastojanja oko ostvarivanja koncilskog duha u našoj Crkvi tek djelomično uspjela. Promašilo se u metodi: umjesto što se u dobroj mjeri radilo stihijski i prebrzo, trebalo je najprije, u tijesnoj suradnji biskupâ i stručnjakâ, temeljito prostudirati problematiku i potom stvoriti konkretan plan djelovanja.

„*Pastoralni model na snazi u našoj Crkvi*” bio je predmet izlaganja dr. Josipa Balobana. Kao polazište svog razmišljanja uzeo je predavanje dr. T. Šagi-Bunića „Krstiti u Crkvi 'malo stado' ili 'veliki narod'?”, održanom na Pastoralno-teološkom tjednu u Zagrebu godine 1978. Profesor Šagi-Bunić ocrtao je tu tri moguća modela Crkve u budućnosti: model Crkve kao „kvasca”, model Crkve „malog stada” i model „Crkve kao naroda”. Profesor Baloban smatra da je u našoj Crkvi, makar postoje pokušaji ostvarivanja modela „malog stada” kao i prakticiranja modela Crkve kao „kvasca”, trenutno ipak dominantan model „Crkve kao naroda”. Taj je model u ovom momentu osobito prikladan jer omogućuje otvorenost i tolerantnost Crkve prema distanciranim kršćanima. Slaba mu se strana očituje višestruko: Crkva posvećuje preveliku pažnju samoj sebi, a premalu svijetu u kojem živi; ne postoji koordinirani pastoral mladeži (izuzetak čini Crkva u Slovenaca); nema katehizacije odraslih kršćana; slabo je razvijen pastoral obitelji; slabo je organiziran katekumenat odraslih; neiskorišten je potencijal laika.

Model „Crkve kao naroda”, koji je u sebi dinamičan, valja uvijek nanovo modificirati. U tu svrhu predavač je predložio da se učini slijedeće:

- da se u promatranju Crkve ne polazi od idealne, nego od ostvarene crkvenosti pojedinih kršćana;

- da se u obnovljenom katekumenatu kako nekrštenih tako i krštenih kroz planiranu i kontinuiranu evangelizaciju i katehizaciju traži put stjecanja autentične crkvenosti;

- odgovornim pastoralom omogućiti mladezi identifikaciju s Crkvom i pridonositi njihovu harmoničnom urastanju kao kršćana u ovu društvenu zbilju;

- putem župskih tribina i katehizacijom formirati roditelje da postanu nosioci obiteljske kateheze;

- aktivne duhovne pokrete ugraditi u život župske zajednice;

- ostvariti da laici postanu aktivni i suodgovorni pastoralni subjekt u Crkvi i u svijetu.

Drugi je dan rad nastavljen predavanjem dipl. soc. Ivana Grubišića na temu „*Povratna informacija u Crkvi danas*”. Polazeći od fenomena povratne informacije općenito, dao je teološko-eklezijalnu refleksiju: punina Objave za nas je i punina komunikacije. Isus je, želeći da njegovi budu jedno, gradio na komunikaciji. On je svojima ne samo govorio nego s njima i razgovarao. Razgovor s čovjekom bitan je i za Crkvu.

Predavač je u svojoj župi, u splitskoj nadbiskupiji, napravio konkretna ispitivanja koja su mu dala sliku religiozne svijesti župljana. Jedan osobito značajan rezultat te ankete jest fenomen da dob vjernika u velikoj mjeri utječe na njihov stav u moralnim pitanjima, tako da se ne može govoriti o monolitnom stavu vjernika. Grubišić smatra takova ispitivanja nužnim preduvjetom uspješnog pastoralnog djelovanja. On predlaže koordinirani rad na tom području, osnivanje instituta za pastoralna istraživanja, te apelira da se u planiranju pastoralnog djelovanja respektiraju rezultati dobiveni istraživanjem. (Anketa provedena 1970. među svećenicima uopće se ne uvažava.)

„Crkva na domaku trećeg tisućljeća” bio je naslov izlaganja dr. Marijana Valkovića. „Misliti globalno a djelovati lokalno” – taj je slogan uzeo predavač kao obrazloženje činjenice da njegova tema daleko prerasta temu simpozija, a da je za njega ipak važna. U našoj lokalnoj Crkvi trebamo i te široke horizonte u kojima misli i razvija se univerzalna Crkva. U njoj se događaju velike prestrukturacije: ona postaje svjetska Crkva. Dok je na početku ovog stoljeća većina kršćana živjela na sjevernoj polukugli (85%), krajem će stoljeća kršćani na jugu činiti većinu (70%). S porastom svjetskog stanovništva raste i broj kršćana. Njihov procentualni udio međutim opada a raste udio muslimana i onih koji ne vjeruju.

Crkva ima na pojedinim kontinentima svoje specifičnosti. U Evropi i Sjevernoj Americi dominantna je pojava sekularizacija. U Južnoj se Americi, gdje vladaju specifične ekonomske, socijalne i političke prilike, razvila teologija oslobođenja. U Africi je aktualan problem inkulturacije. Na najreligioznijem kontinentu, u Aziji, gdje se kršćanstvo susreće s velikim religijama, misiologija stoji pred novim pitanjima. Javljaju se novi načini teološkog razmišljanja. Izgleda da će Crkva u budućnosti umjesto jedne univerzalne teologije imati više različitih teologija koje će uvažiti specifičnosti lokalnih Crkava.

U završnom je predavanju dr. Tomislav Šagi-Bunić, govoreći „iz naše situacije i svoje vjere”, ocrtao „*Suvremene perspektive eklezijalnog modela 'Sanctorum communio'*”. Pošao je od stvarnosti prve kršćanske zajednice kako nam je opisana u Djelima apostolskim (usp. osobito 2, 42–47). Ta se prva Crkva očitovala svijetu kao *communio*, zajedništvo. Ona se okuplja po vjeri u Isusa Krista. Ne zatvara se prema drugima, nego želi da drugi postanu dionici njezinih dobara.

Model „zajedništva svetih”, naglasio je predavač, utemeljen je biblijski, posvećen je tradicijom, nalazi se u vjerovanju apostolskom (prvo kod Nikete iz Remezijane – IV. stoljeće), vidljiv je i operativan.

Zajedništvo može i mora rasti odozdo, preko župe. Čim ono dođe u svijest ljudi, dovodi do komunikacije. U jednom početnom obliku to je zajedništvo ostvareno u liturgiji. Obnova liturgije smjera upravo oživljavanju sudjelovanja svih sudionika u euharistijskom slavlju. K ovome bi trebao pridoci novi vid zajedničarenja: održavanje nedjeljnih sastanaka vjernika po župama na kojima bi se raspravljalo o životu te zajednice.

Pozivajući se na mišljenje dr. Frane Franića, nadbiskupa splitskog, da je samoupravljanje ideal kršćanstva, predavač je izrazio uvjerenje da bi „zajedništvo svetih”, kao model Crkve, moglo biti razumljivo u samoupravnom društvu. Time

bi ujedno bio ispunjen i posljednji kriterij o stvaranju novog modela Crkve, kako je to u prvom predavanju iznio dr. Nikola Dogan: da bude uvažen kontekst suvremene kulture.

Simpozij je završen trećeg dana prijepodnevnom *generalnom diskusijom*. U prvom je dijelu ona bila nastavak diskusijâ vođenih iza predavanjâ u prva dva dana. Potom je između desetak predloženih tema za idući simpozij odabrana ova: „Suvremena kriza kulture – Crkva – žed za transcencijom”. Domaćin simpozija '86 bit će opet Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu.

Đuro Zalar